

MIRADES PER LA PAU

Fundació per la Pau

Presentació

Mirades per la pau

El projecte 'Mirades per la pau' ha recollit més d'una vintena de breus reflexions de persones de l'àmbit periodístic, social, cultural i intel·lectual català sobre els reptes de la pau avui, i sobre la nostra feina.

Hem volgut obrir la reflexió a persones que, tot i tenir un compromís amb la pau i conèixer mínimament la *Fundació per la Pau*, no estiguin necessàriament vinculades al treball directe en aquest àmbit.

Així, atenent a l'experiència, trajectòria i interessos diferenciats, les reflexions han resultat més plurals i suggeridores. Sens dubte, per a nosaltres han estat ben estimulants i motivadores.

Bona lectura i bona feina per la pau!

Jordi Armadans

Director de la *Fundació per la Pau*

Barcelona, primavera de 2010

Siscu Baiges

Reptes per la pau

Al meu entendre, el repte principal que cal afrontar per fer possible la pau és el camí per assolir-la. Al món hi ha molts conflictes i tensions que fan urgent i necessari el treball per assolir-hi la pau i la convivència. Però el gran repte és si aquesta pau i aquesta convivència s'han d'imposar a la força o es poden assolir mitjançant el diàleg i la convicció de les forces, grups o col·lectius en conflicte. Crec que s'hauria de potenciar un espai de trobada, de diàleg entre els diferents actors socials implicats en la recerca d'aquesta pau final, tot i les diferents concepcions que tinguin sobre la via per assolir-la.

Entenc que la pau és l'objectiu i la raó de ser dels pacifistes però que en la seva recerca han d'establir ponts d'acord, o si més no de debat constructiu, amb aquells qui no renuncien a accions de força puntuals per assolir-la.

Penso que aquest debat de amb quins socis "no pacifistes" es pot comptar per assolir la pau, és el gran repte que es planteja avui al moviment pacifista.

Sobre la *Fundació per la Pau*

De la feina de la *Fundació per la Pau* en valoro especialment l'esforç per acostar a casa nostra els plantejaments dels dirigents i moviments pacifistes internacionals i crec que s'està en el bon camí quan es potencia el paper de la web de la Fundació per donar a conèixer les seves propostes, plantejaments i iniciatives. Crec que podria ser encertat intensificar aquest treball a través de la xarxa i obrir les trobades de la Fundació a més veus discrepants però sensates i constructives.

Periodista. 53 anys. Els darrers 15 anys s'ha especialitzat en temes vinculats a la cooperació, la solidaritat i la pau. Ha escrit el llibre *ONGD* i és coautor de *Las ONGs de desarrollo en España, los dilemas de la cooperación*. Treballa al programa *TotsxTots*, de Com Ràdio, l'aposta d'aquesta emissora pels temes en què s'ha especialitzat. És vicepresident de l'associació de periodistes Solidaritat i Comunicació – SICOM.

Ton Barnils

Reptes per la pau

El repte principal del moviment per la pau és canviar la mirada, i passar d'una mirada eurocèntrica i americanocèntrica a una altra que tingui el món i els Estats d'arreu del planeta com a centre d'anàlisi. És a dir, els fabricants d'armament i actors en els processos bèl·lics ja no són, òbviament, els estats europeus, però tampoc només els Estats Units i els seus aliats, ja sigui a l'OTAN, ja sigui en d'altres organitzacions militars i polítiques.

El món, en termes militars, difícilment es pot analitzar des d'una perspectiva de centre i perifèria, com tradicionalment s'ha fet, on el centre l'ocupa Occident i la perifèria determinats països del Sud. El món globalitzat és pla: el centre és a tot arreu i la perifèria també. Nous i vells actors militars es barregen, se substitueixen, es complementen.

A més, si considerem que els processos de creixement econòmic dels estats solen tenir com una de les indústries troncals la fabricació d'armament, la mirada del moviment per la pau s'ha de dirigir també cap aquells estats que exigeixen, avui, un lloc cada cop més important en les relacions econòmiques internacionals, a través de l'ONU, del Banc Mundial i la resta d'organismes multilaterals, o bé, simplement, mitjançant el comerç i l'intercanvi de mercaderies.

En aquest sentit, i a tall d'exemple, seria interessant poder fer un seguiment de les actituds i comportaments sobre la guerra de les anomenades economies dels països BRIC, que inclouen: Brasil, Rússia, l'Índia i la Xina. Països que ja ara estan alterant l'organització econòmica mundial. També estan alterant les regles de joc de l'economia de guerra? És molt possible. I és aquest un cas interessant perquè contempla vells actors, abans al centre del sistema internacional (Rússia, la Xina) amb nous actors que han deixat de ser perifèria (Brasil, l'Índia). El món, ara, és pla.

I si passem al detall concret, és molt probable que descobrim que per analitzar amb profunditat el tipus d'armaments que s'utilitzen en els conflictes bèl·lics a l'Àfrica, calgui posar el focus en el principal inversor en aquell continent: la Xina. O bé en el rol que hi juguen l'Índia i Brasil.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Sobre la feina de la Fundació, destacaria que dugui a terme una tasca a mitjà termini, a partir de l'experiència d'anys, i no només vinculada a l'agenda mediàtica.

Sobre allò que caldria intensificar, i lligat a la pregunta anterior, crec que qualsevol organització que treballi per la pau, i també aquesta, cal que tingui present que el món globalitzat és pla, i que els actors internacionals capaços

d'alterar la pau són arreu. Per tant, el repte és en dos nivells:

En la seva tasca internacional, intensificar les seves relacions amb organitzacions similars de les economies emergents: Brasil, la Xina, l'Índia, etc., especialment aquelles amb més potencial econòmic i per tant amb més capacitat per incrementar la fabricació d'armes al món. En aquest sentit, abans establir ponts de diàleg amb organitzacions per la pau a l'Índia que a Bangladesh.

En la seva tasca local, transmetre a la població local que els fabricants d'armes ja estan globalitzats i que els actors no només són els que la ciutadania percep com a tals (per exemple, els Estats Units), sinó també de nous (per exemple, Brasil).

Nascut a Barcelona el 1971, és editor i llicenciat en Ciències Polítiques i Sociologia per la Universitat Autònoma de Barcelona.

Ha viscut als Estats Units i Sudàfrica. L'any 2006 crea, a Barcelona, Edicions DAU: editorial independent de no ficció, periodisme i història, on ha publicat, entre d'altres, la *Crònica de la Guerra Civil a Catalunya* (2008, 2009).

Joan Botam

Reptes per la pau

La pau és un bé que ens supera. Volem definir-la, i no ens en sortim. Pretenem assolir-la, i se'ns esmuny. Com la felicitat, la pau és l'actiu que dia rere dia recollim del que hem sembrat amb les nostres disposicions, de dins a fora i de fora a dins. És personal i alhora relacional. Neix, creix, madura, emmalalteix i mor mentre fem camí involucrats en l'univers del qual som part.

Ramon Llull, que tant i tant es basquejà per la pau dels pobles, ho tenia clar. La pau s'ha de voler. Ha de dinamitzar la nostra vida, personal i de servei. De la intel·ligència a la raó, de l'exercici de la raó, a l'acció. D'on, les seves arts: art de trobar bondat, bellesa, felicitat, justícia i pau.

Situats en el nostre context social de crisi econòmica i, sobretot, de valors, no tothom ho veu així. Uns es creixen, treuen fora energies insospitades; altres, enduts pel corrent majoritari de la rutina, es fan l'orni, no hi pensen; finalment, uns tercers, molt informats, sobreviuen sota l'amenaça dels temps apocalíptics, és a dir, del campí qui pugui que ens arrabassarà la pau.

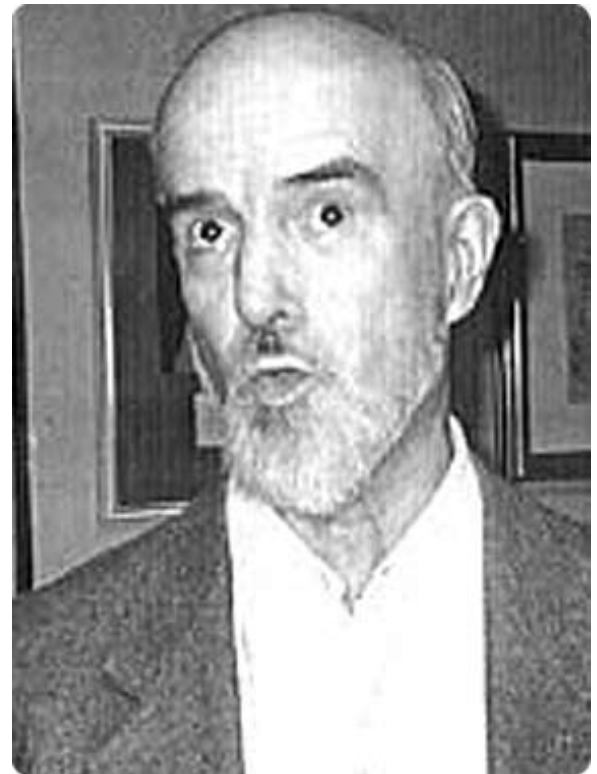
Com a responsable d'un taller sobre ètica i societat, del Fòrum Català "Teologia i Alliberament", que se celebrà a Barcelona els dies 29-30 de gener, vaig recollir la impressió al respecte que, amb aquest fi, la nostra societat treballa guiada per infinitat de visions, tantes com individus la constitueixen. El taller, d'una cinquantena d'inscrits, obria un ventall molt ampli de generacions, homes i dones, d'ideologies i creences diverses, majoritàriament del món professional. Doncs bé, en resposta a la pregunta "hem de lluitar per eliminar el sofriment humà imposat, si o no?", les respostes foren del tot sorprenents. Des dels qui opinen que el sofriment és connatural a l'experiència humana, als qui creuen que és superable o que, almenys, es pot alleugerir, als qui, resignats, diuen, que hi ha d'haver de tot, sofriment, goig i alegria. A través del debat, que anà "in crescendo", vam deduir que les diverses visions no eren del tot innocents. Les reaccions més positives, vocacionalment disposades a construir malgrat tot la pau, per això, procedien de persones del món de la sanitat i de l'educació. No feien teoria, parlaven del que vivien amb fe.

Òbviament la pau espera molt dels estudiosos, perquè a l'arrel dels conflictes alguna cosa hi grinyola, interpel·la els polítics per tal que cerquin el bé que és de tots i per a tots, però mira especialment cap als profetes, als qui contra tota esperança creuen que la pau és possible. "Passava un vent que s'emportava els profetes", diu José Ángel Valente. No és per aquest meridià que discorre la crisi de valors que patim? Que uns i altres, doncs, ens deixem sorprendre pels reptes de la pau,

la pau imprevista de la plena lluita; que hi tinguem fe, més quan tot és erm.

Sobre la Fundació per la Pau

M'agrada el gran esforç pedagògic que fa. En una societat com la nostra, tan propensa, qui sap si en defensa pròpia, als estereotips respecte als altres, als nouvinguts, per exemple, tot és poc per promoure la cultura de la pau.

Les circumstàncies històriques que he viscut m'han portat a descobrir-me com a framenor caputxí, a l'escola de Francesc d'Assís, consiliari de Pax Christi, moviment internacional catòlic per la pau i promotor del moviment per la reconciliació entre cristians (ecumenisme) i entre creients d'altres tradicions religioses i espirituals (diàleg interreligiós), òbviament inclosos els no creients.

Ada Castells

Reptes per la pau

Llegint *Els convidats*, l'última novel·la de l'Emili Teixidor sobre la post-guerra, m'adono fins a quin punt som capaços d'acostumar-nos a l'horror. La violència, la submissió, la injustícia es poden convertir en el nostre pa de cada dia i les ferides se'ns hi van conformant per no desagnar-nos del tot. Aquesta capacitat d'adaptació és una arma de doble tall. Ens habituem al sofriment, però també ens acostumem a tot al contrari: a la pau. Sovint oblidem la gran sort que tenim perquè no hem de córrer al refugi cada nit per por de les bombes; no sabem apreciar el plaer de caminar pel carrer sense ser tirotejats o d'enviar els fills a l'escola sense por que els segrestin. No hauríem de viure la pau com si fos un costum perquè no l'és. La pau és un esforç, una feina de cada dia, una condició molt preuada que cal protegir, com la democràcia, com la llibertat, paraules totes elles que no s'entenen les unes sense les altres. La millor garantia per preservar la pau és no acostumar-s'hi mai, com si fos un bé molt extraordinari i és que, en el fons, només cal mirar el planeta, només cal ullar la història: ho és.

Foto: Núria Roig

Novel·lista i periodista, Ada Castells va néixer a Barcelona el 1968. La seva última novel·la, *Tota la vida*, és una crítica a l'escepticisme del nostre temps i un crit en defensa de l'esperit del romanticisme a través de la figura del pintor Caspar David Friedrich. Ha estat publicada en català, castellà i alemany.

Companyia Elèctrica Dharma

Reptes per la pau

El repte principal és enfortir la sensibilitat envers la cultura de la pau. Els governs immensos i centralitzats, amb el poder gegant que apliquen a les nostres existències individuals i col·lectives, condueixen al cinisme i al nihilisme. Cal que ens aturem a pensar en profunditat què és el que constitueix la pau, com s'aconsegueix, es manté i es perd.

Els grans estats-nació són instruments propagandístics i burocràtics massa cars i redundants; treballen contra la geografia econòmica i maten la vitalitat. Molts de nosaltres seguim sent esclaus a sou i servents lligats a un contracte amb l'estat corporatiu. Per això, la vostra tasca és important per obrir els ulls a la gent.

Potser caldria implicar-se més en el moviment bioregional, el bioregionalisme. Aquesta iniciativa pretén promoure i enfortir les visions bioregionals. El seu propòsit primordial és la incorporació dels aspectes territorials, juntament amb els socials, econòmics i polítics en la promoció del desenvolupament sostenible i promoure propostes de desenvolupament econòmic preocupades per la conservació del medi ambient, per tal d'eleva la qualitat de vida de les comunitats locals.

El bioregionalisme ofereix una escala adequada per fer real la convivència i la llibertat, i assumeix una visió ecològica de la interconnexió com a base de vida. Un dels seus principis és que qualsevol noció de comunitat ha d'incloure necessàriament totes les altres formes de vida del lloc on vius, com el paisatge, els ecoprocessos...

Perquè existeixi una comunitat de veritat primer hi ha d'haver un cementiri; i no només interaccions físiques entre humans, sinó interaccions humanes en un ecosistema compartit al llarg del temps, i interaccions amb el món més que humà (flora, fauna, aigua, aire, terra i foc). L'existència comunal és veritablement fonamental. Com més a prop ets de la font, més bona és la qualitat de l'aigua. Citant Antonio Machado, és bo saber que els gots són per beure, però no hauríem d'oblidar el que és la set.

Sobre la Fundació per la Pau

La tasca de la *Fundació per la Pau* ens sembla exemplar i no gosaríem criticar-ne res. En tot cas, i com ja hem dit abans, crear ponts amb el bioregionalisme ajudaria a enfortir la cultura de la pau, perquè els humans estem moralment obligats contra l'opressió de la vida humana i més que humana. I narinant.

La Companyia Elèctrica Dharma, una llegenda viva de la música a Catalunya, té una llarga trajectòria, puntejada d'espontaneïtat, compenetració i tendresa. L'any 1976 publicava el seu segon disc, un àlbum nascut en una època d'inflexió i de catarsi, sota l'aixopluc de Zeleste, a l'ombra de Santa Maria del Mar Mediterrani. Arribava la febre de *L'oucomballa*. El país vivia un esclat d'eufòria i la Dharma era la bandera més festiva, la música de fons d'una alegria col·lectiva. Amb la desaparició d'Esteve Fortuny (1954-1986), fulminat per un atac cerebral mentre actuava, el rock català va perdre un dels seus guitarristes més punyents i, a l'ensems, un compositor de gran alçada. Avui la Cia Elèctrica Dharma (Josep, Joan, Lluís i Maria Fortuny, Carles Vidal i Pep Rius) insisteixen a reivindicar-se. Amb 22 àlbums al mercat, gairebé 36 anys als escenaris i un pedigree inqüestionable, aquesta banda eclèctica i singular, manté intacte l'esperit dels seus inicis. I si bé els temps han canviat, la força electritzant, el lirisme i els ritmes trepidants continuen intactes.

Francesc de Dalmases

La pau, un dret col·lectiu

La Revolució Francesa va proposar un model d'estat-nació que durant dos segles s'ha estès i ha amarat el mapa polític del món. Aquest model ha comportat avenços significatius a l'hora de proposar esquemes democràtics que no han parat d'evolucionar i, sobretot, han dotat l'individu d'uns drets inalienables que si bé que encara estem lluny de respectar i promocionar arreu del món, existeixen com a referència ideal de protecció i promoció de les persones.

Però és precisament l'essència jacobina i centralista del model d'estat-nació la que ha comportat situacions que encara avui, als inicis del segle XXI, representen un repte per a les societats modernes. Entre ells, destaquen la percepció, el coneixement i el reconeixement de les identitats col·lectives que no es corresponen amb les línies frontereres marcades pels estats.

La incapacitat de bona part dels estats del món a assumir un model confederal i descentralitzat compta amb excepcions brillants com Alemanya però queda pendent encara un llarg recorregut per tal que estats centenaris assumeixin la pròpia diversitat i, quan toqui, sàpiguen respectar el dret a decidir de subjectes nacionals determinats.

Podria ser interessant emmarcar el repte d'una pau justa i universal en aquesta dimensió col·lectiva dels drets humans. Assumir que és impossible entendre un món en pau mentre a totes les persones no els siguin reconegudes les seves dimensions culturals, nacionals, lingüístiques i religioses, si s'escau. Entendre, conèixer i reconèixer la diversitat no pot ser un discurs estètic sinó que ha de marcar la nostra actitud quotidiana i ha de forçar la nostra coherència. La nostra sensibilitat no pot ser directament proporcional a la distància dels conflictes. Un futur de pau i de justícia per a Birmània o per al Tibet és indissociable d'un futur en pau, justícia i diàleg al Kurdistan, Euskal Herria o als Països Catalans.

Sobre la Fundació per la Pau

Martin Luther King parlava sovint de la 'tossuda determinació intel·ligent' amb què cal afrontar les causes justes. Podem estar del tot segurs respecte una causa però la nostra feina serà poc útil i poc eficaç si no som tossuts, si no tenim clar perquè la fem i si no hi afegim la dosi necessària d'intel·ligència.

Em semblaria poc just destacar un acte, una campanya o una acció concreta de la FpP perquè és precisament la suma d'aquests vint-i-cinc anys la que ens ha de fer valorar perquè la

Fundació per la Pau és una peça i una eina imprescindible per al progrés i la millora de la societat catalana i del món sencer, donada la seva dimensió internacional.

Ens cal celebrar la seva tossuda determinació intel·ligent i ens cal, també, involucrar-nos en les seves propostes d'acció i de reflexió perquè no només dibuixen l'altre món possible sinó que el fan imprescindible. Com la Fundació mateixa.

Barcelona, 1970. Exerceix de periodista, logista i consultor en matèria de cooperació al desenvolupament, educació per al desenvolupament i acció humanitària. És president d'IGMAN-Acció Solidària i director d'ONGC, revista de pensament polític, solidaritat, cooperació i relacions internacionals. Participa en qualitat d'expert al Consell de Cooperació de l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament del Govern de Catalunya. També és director de la revista trimestral monolingüe en anglès Catalan International View dedicada a l'anàlisi i la prospectiva internacional en el camp de les ciències polítiques, econòmiques i socials.

Miquel Àngel Essomba

Reptes per la pau

La cultura de pau necessita de l'educació per una raó molt senzilla: perquè el saber conviure – segons l'informe Delors, el saber clau del segle present – no parteix de la dotació genètica sinó de l'aprenentatge que realitzem en societat. Per tant, si volem construir la pau, l'educació n'ha de ser una de les eines fonamentals.

És cert que tenim una tendència natural a l'altruisme, de la mateixa manera que és igualment cert que també tenim una tendència natural a la destrucció. Per aquest motiu és tant important que la intel·ligència humana desenvolupi mecanismes socio-educatius que afavoreixin la presència d'aquest altruisme i evitin la proliferació de l'anomenada destrucció. Aquesta seria la dimensió més preventiva.

Tanmateix, tant o més important és la dimensió reparadora. Reconstruir la confiança desfeta després d'una situació de conflicte, desenvolupar la capacitat d'empatia per comprendre els punts de vista dels altres que no són jo ni nosaltres, obrir noves perspectives renovades d'aconseguir plegats objectius compartits. De tot això, cal aprendre'n.

La societat actual, que ofega el sentit comunitari a favor d'un individualisme corrosiu i no deixa marge al valor de col·lectivitat i interdependència, és contrària a la cultura de pau i a l'educació com a estratègia. Però no podem caure en el parany de confondre'ns i pensar que la dificultat vol dir que resulti impossible.

L'escola ha de contribuir a la utopia, però no des del currículum explícit – en els programes, en els llibres de text – sinó en l'ethos implícit que embolcalla el centre. Que la cultura escolar sigui una cultura de pau es construeix en el gest, en la mirada, en el silenci, en el sistema simbòlic de valors i de principis que regeixen les relacions quotidianes entre tots els membres de la comunitat educativa (professorat, alumnat, famílies).

El món de l'educació en el lleure i l'esport poden fer una contribució molt significativa, perquè són espais que prenen sentit a partir de la cultura de pau mateixa. L'esforç, la solidaritat, l'equip, la gratuïtat. Valors essencials per fer de la participació activa un espai generador d'aprenentatges i de processos de convivència.

Perquè tot això sigui possible, les universitats i els poders públics han de facilitar el coneixement i els recursos respectivament. Però no n'hi ha prou, falta la sal de la sopa: el rol clau de la societat civil. Fundacions i associacions per la pau sense ànim de lucre que alcen la veu crítica, que empenyen la inèrcia de

les institucions, que generen sinèrgia i pressió, que aporten coneixement i experiència per construir la cultura de pau des de l'educació. Sens dubte, la *Fundació per la Pau* és la degana a Catalunya en aquestes funcions, i esperem que les continuï impulsant per molts anys més encara.

Barcelona, 1971. És doctor en pedagogia per la UAB i professor de la Facultat de Ciències de l'Educació d'aquesta mateixa universitat. Dirigeix el grup d'investigació ERDISC (Equip de Recerca sobre Diversitat i Inclusió en Societats Complexes), i també la revista *Perspectiva Escolar*, de l'Associació de Mestres Rosa Sensat. Ha fet cursos a universitats estrangeres de tots els continents sobre diversitat cultural i educació, i és consultor habitual d'organismes internacionals com el Consell d'Europa o l'OCDE. Actualment és director del Centre Unesco de Catalunya.

Antoni Gutiérrez-Rubí

Deu reptes per a fer possible la pau

1. La pau és una cultura que cal promoure, educar, alimentar. La pau és pedagogia.
2. La pau es fa entre els adversaris, els enemics, els enfrontats. La pau és pacte i acord.
3. La pau no és només el pacifisme. De vegades, cal defensar-la.
4. La pau no és neutralitat. La pau és imparcialitat, que no és el mateix.
5. La pau és un esperit, també. La pau neix del cor de les persones, sense ànima no hi haurà voluntat.
6. La pau és justícia, fraternitat, igualtat. Totes les lluites són la mateixa lluita.
7. La pau és un objectiu possible, però només el realisme ens permetrà aconseguir els nostres ideals.
8. La pau és un compromís personal. Incompatible amb la violència verbal, gestual, emocional. Incompatible amb totes les formes de violència.
9. La pau és agenda política. Sense política, sense polítics, sense partits, sense institucions, no l'aconseguirem.
10. La pau és mobilització constant, és denúncia, és solidaritat. La pau depèn de tu.

Sobre la *Fundació per la Pau*

La Fundació ha fet un llarg camí de compromís i adequació constant a les demandes i evolucions de la nostra societat.

Però cal donar un pas més. Ha de dissenyar més punts de contacte amb la cultura de la pau que vagin més enllà del pacifisme i l'antimilitarisme o el desarmament. Això és important.

La violència (i la necessitat de pau) és present també en les agressions

contra les dones, contra els immigrants, contra la natura i els ecosistemes vius...

Cal dissenyar una frontera relacional més àmplia i incardinada en d'altres lluites per la pau i contra la violència.

Assessor de comunicació pública i institucional.

www.gutierrez-rubi.es

Gemma Lienas

Reptes per la pau

Crec que el principal repte és l'educació de la ciutadania, ja que només a partir de la informació, de la creença ferma en què un altre món és possible, serà possible establir una cultura de pau de debò. Només així, a partir del coneixement, podem arribar a la convicció que encara queda molt camí per a la pau real. I dic podem perquè és sens dubte una cosa de tots i de totes.

Per això, penso que els actes de sensibilització que duu a terme la Fundació, tant aquells destinats als infants i joves, com els que van dirigits als adults, tenen una importància cabdal.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Em sembla molt important la tasca de la Fundació com a portaveu d'un moviment global per la pau, així com el seu impuls a la investigació.

La presència de la Fundació al web 2.0 serà una gran eina per arribar a les persones i per això valoro molt positivament la seva incorporació al facebook, així com el concurs d'animacions, que entre altres coses permetrà una major presència de la cultura de la pau als mitjans.

Allò que crec que caldria intensificar, perquè mai n'hi ha prou, és el terreny de la sensibilització. No només a les escoles i en els contextos d'educació no formal, sinó també en la ciutadania en general.

És escriptora. Ha escrit una cinquantena de llibres, alguns de dedicats a adults, com *Una nit, un somni*, *El final del joc* i *Atrapada al mirall*; d'altres dedicats als joves, com *El diari lila de la Carlota* o la col·lecció *L'Emi i en Max*; i d'altres als infants, com la col·lecció *La Tribu de Camelot*. Fa conferències i col·labora com a columnista amb *El País* (Catalunya).

Fèlix Martí

La pau: alguns reptes pendents

L'expressió cultura de la pau fa referència al desig de fer funcionar les societats sense el recurs a mètodes violents per part dels poders establerts o dels moviments que promouen alternatives. Els insuportables costos de la cultura de la violència ja són prou coneguts i expliquen el consens cada vegada més ampli a favor d'una administració del poder i d'una gestió dels conflictes al marge de la violència. La cultura de la pau és, en el fons, una filosofia que afirma el caràcter incondicional del respecte a la vida humana, que entén el poder com a estructura que garanteix els drets de les persones i dels pobles i que es proposa harmonitzar el complex pluralisme de les societats contemporànies amb criteris democràtics, procediments d'autodeterminació i seguretats jurídiques.

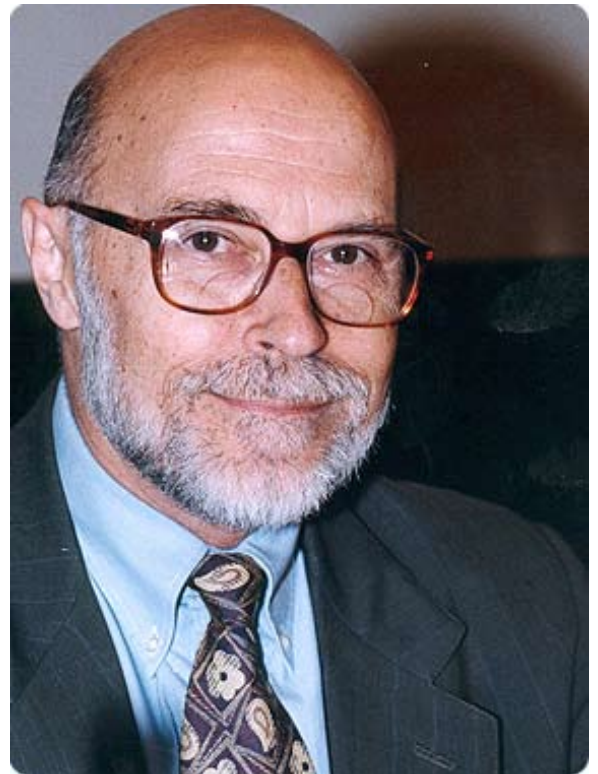
El treball per la pau és, per tant, una intervenció en la vida política que no es limita a la comptabilitat i la crítica de les violències sinó que tracta d'incidir en les dinàmiques que són la causa d'aquestes violències o que les justifiquen teòricament. En aquest sentit els moviments i institucions per la pau haurien d'analitzar adequadament els fenòmens de la violència i fer propostes alliberadores dels fanatismes ideològics, dels comportaments despietats dels agents econòmics, de l'exercici de poders sense control, de la utilització sectària dels mitjans de comunicació, dels colonialismes culturals i de les repressions que pateixen els grups més febles o legalment subordinats.

Amb el final de la guerra freda va semblar que la pràctica de la cultura de la pau seria més fàcil i més universal però la realitat és una altra. Tot i que es poden mencionar victòries puntuals encoratjadores, ni les teories polítiques, econòmiques i culturals ni l'exercici del poder no han evolucionat de manera significativa. Les novetats que aporta la globalització són compatibles amb les estructures que generen violència i encara es justifiquen com a ineludibles les guerres, els terrorismes i les violacions dels drets humans. Els moviments per la pau han de ser més constants, més forts i més imaginatius perquè els objectius són més difícils del que es preveia i perquè els beneficiaris de la cultura de la violència tenen molts recursos.

Crec que hi ha alguns àmbits en els quals caldria incidir amb coratge. En primer lloc cal una nova complicitat amb els periodistes i els mitjans de comunicació. Haurien d'ajudar a prestigiar la cultura de la pau. Molts periodistes estan al servei dels poders presents amb actituds conservadores o escèptiques. Pensen que la no violència pertany al món de les utopies ingènues. Haurien d'evolucionar cap a una comprensió més plausible. En segon lloc s'ha d'aconseguir un compromís explícit de les religions a favor de la pau i de les condicions que la fan possible. La contribució de les religions pot ser decisiva a l'hora de desacreditar les violències que invoquen doctrines religioses. En tercer lloc s'ha d'incidir en les idees i responsabilitats que exerceixen les forces de seguretat i els exèrcits. S'han de renovar els seus programes de formació i la definició de les seves funcions professionals.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Penso que la *Fundació per la Pau* ha encertat en l'objectiu de fer emergir una opinió pública lúcida, informada i activa que pressioni democràticament a favor de la pau tal com recorda el seu president Alfons Banda. Hauriem de fer créixer la Fundació multiplicant els seus socis, incrementant els seus recursos econòmics i assegurant el seu futur en un context on sovint les administracions tendeixen a acaparar l'espai de joc de la societat civil. La transició cap a la cultura de la pau és una empresa ambiciosa que necessita les aportacions simultànies dels governs conscients i la creativitat de la societat civil. Desitjo que a Catalunya no s'afebleixi ni el compromís governamental ni la iniciativa d'entitats com la *Fundació per la Pau* que, amb més de 25 anys d'activitat, ens dóna garanties de feina ben feta, independent i reconeguda internacionalment.

Nascut a Barcelona el 1938. És filòsof. Entre els anys 1984 i el 2002 va ser director del Centre Unesco de Catalunya del qual n'és encara president honorari. Va ser el promotor de la Declaració sobre la Contribució de les Religions a la Cultura de la Pau. Ha rebut la Medalla UNESCO dels Drets Humans (1995), la Creu de Sant Jordi (2002) i la Medalla d'Honor de la Ciutat de Barcelona (2006).

Rita Marzoa

Reptes per la pau

Sóc a casa, és de nit. He deixat que el meu fill s'adormís amb mi al sofà perquè demà no té escola, i no cal ser rígid. I perquè m'encanta i em relaxa la sensació de tenir-lo al costat dormint mentre sóc conscient i l'observo.

Sento molt soroll al carrer perquè és Carnaval, i al meu poble és festa grossa. La crisi no es nota quan hi ha ganes i necessitat de festa -i potser és per això.

I tinc l'estómac remogut perquè al TN d'aquest vespre he sabut que els danys col·laterals de la darrera operació de les tropes aliades a l'Afganistan ha fet 12 civils morts.

Un munt de sensacions i sentiments en un instant que no són fàcils de digerir si no fas un esforç per posar cada cosa al seu lloc, i a la vegada pensar que o ho entenem com un tot, o no hi ha civilització possible.

Què hem fet bé per néixer al cantó de món on es pot celebrar la festa preocupats només per si arribarem a final de mes amb filets o lleties.

Tinc al meu fill al costat, el miro i penso en els Pols que hi ha al món que no poden dormir pel soroll de les bales, les bombes, o els seus estómacs buits.

Camps de refugiats amb poblacions que igualarien a molts països de la UE; ODMs incomplets i que fan riure si els hem de revisar, perquè ho haurem de fer massa a la baixa; mitjans de comunicació cada cop més porucs, pobres i desestructurats que aplanen el camí als poderosos, més que no pas els bulldozers. I aquesta és una de les reflexions que segurament em toca fer a mi de manera més autocrítica. Abaratim el somni, amb excuses. Desfilem la professió, i ens diem comunicadors, quan el que hauríem de dir-nos és transmissors. No hi ha eines ni mitjans que mantinguin la independència, la visió crítica dels conflictes armats que provoca la fam, la pobresa, els interessos en recursos, la mala gestió dels mateixos, el racisme, l'odi, la ignorància...

I no hi ha una societat que en reclami el deure.

Segurament entre els molts companys que aquí hauran analitzat la situació mundial de la manca de pau hi haurà visions molt diverses. Per deure moral he pensat que sacsejar una mica l'inconscient per fer-vos veure que calen mitjans forts, rigorosos, independents i crítics -i sapiguen que malauradament això costa diners, però no només això; també reclama represtigiar aquesta mena de periodisme amb una visió de la societat més crítica amb allò que consumeix- era la meva obligació.

I continuo sentint molt de soroll al carrer, i penso que després de la descompressió necessària que provoquen alcohol i festa, invoco els qui participeu de la laxitud del lleure, a invertir esforç en una feina segurament feixuga, però necessària, que és cultivar un esperit crític i ser-ne conseqüent.

I miro el meu fill al sofà, i penso la sort que té, que tenim. I les ganes que tinc que es faci gran i entengui que aquesta fortuna, o és per a tots o no té sentit. Perquè jo, amb aquesta pau que em transmet, i l'alegria que sento de com la gent gaudeix de la festa, encara sento cremor a l'estómac del que m'han explicat fa només uns minuts, en uns segons, i extret segurament d'un teletip d'agència al que hem considerat en la distància "paraula de Déu" la notícia que 12 persones -voldria saber realment quants han estat- són qualificats de "danys col·laterals".

Llicenciada en Ciències de la Comunicació a la UAB al 1992. Treballa des del 90 a Catalunya Ràdio, amb un parèntesi de 4 anys a ONA Catalana, del 2000 al 2004; i també he portat la corresponsalia del diari Avui a Tarragona del 90 al 92. Dirigeixo i presento el programa 'Actualitat Viva' a Comunicàlia, i dirigeixo i presento el programa 'Solidaris' a Catalunya Ràdio, cada dissabte a les 13:00 h: un programa que fa atenció als temes que ens afecten en aquest context on em llegiu ara.

Sóc i vull continuar sent una ciutadana crítica i responsable, en els únics sentits del terme, que són com se sol dir els millors sentits del terme. Ah, i m'encanta -també com a donar ser mare i muller de dos grans homes ;)

Francesc Mateu

Reptes per la pau

En el tema de pau, el repte que cal afrontar és doble. El personal i el comunitari.

El primer, el comunitari, el col·lectiu, el global ens ha de portar a treballar per la pau al món. Per la pau en totes les seves accepcions, perquè sense ella difícilment podem treballar per reduir la inequitat en el món. I la pau entesa àmpliament, no només com absència de violència física sinó també estructural, econòmica, social...

El segon repte és personal. Perquè puguem fer consistent la pau al món ens cal treballar personalment perquè la noviolència marqui les pautes del nostre funcionament personal, familiar, laboral i comunitari. I la noviolència activa que no només és absència de violència sinó que incorpora molts més aspectes tal com ens va ensenyar Gandhi.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Vaig conèixer la *Fundació per la Pau* ja ens els seus orígens per coneixement personal d'alguns dels seus fundadors i ja des de l'inici, crec que ha acomplert una tasca molt important que és la de fer present el tema de la pau en tot allò que estem fent i que sovint tendim a oblidar. Ha estat una presència discreta però constant, reflexiva però aportant discurs i valor, teòrica i d'investigació però amb campanyes actives i intenses, amb més impacte del que li correspondria per volum de recursos que només s'explica amb l'entusiasme dels seus membres i equips. Per nosaltres sempre han estat uns excel·lents companys de viatge i tant ideològicament com personalment ens hem sentit propers e interpel·lats.

Des de novembre del 2009 és president de la Federació Catalana d'ONG pel Desenvolupament. Té 48 anys i és director d'Intermón Oxfam a Catalunya i Andorra. Metge i objector de consciència, fa 21 anys que treballa a Intermón Oxfam on ha fet de cooperant a Bolívia, de coordinador d'Àfrica Austral, de responsable d'avaluació i aprenentatge, i de coordinador del tema de Comerç just i Comerç amb Justícia al Fòrum 2004.

Quim Moreno

Reptes per la pau

L'assoliment de la pau és una fita de difícil abast i concreció com ho són igualment una correcta aplicació de la justícia i el desenvolupament, en termes socials. Malgrat tot, hi ha qui treballa en nom de la pau des de postures compromeses, aliant-se amb la reflexió i l'acció; d'altres, prostituint el terme, hi juguen com si fossin playmòbils a la cerca de beneficis econòmics i geopolítics.

Tot i que la pau està molt lluny de la realitat com a resultat dels conflictes entre interès i compromís. Cal treballar des de la legitimitat moral com a via imprescindible per construir unes societats més crítiques, més autònomes i més lliures. Mentre hi hagi pobresa, mentre hi hagi societats impositives que vulguin aplicar els seus models de desenvolupament a la carta obviant el consens i el diàleg, la pau, irremediament, continuarà sent una utopia. Cal agafar-se de la mà de la justícia social i fer camí plegats.

L'educació, és aquí, un aliat imprescindible. Des de l'escola cal un pas endavant assumint-ho curricularment i desentramant les causes dels conflictes des de diferents disciplines. Des de l'educació no formal, especialment des de l'educació en el lliure, cal renovar el compromís d'educar des del testimoniatge.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Massa sovint veiem reivindicacions del teixit associatiu i de la societat civil en general mancades de reflexió prèvia i motivades per fets puntuals que ens copsen i ens empenyen a l'acció. Aquesta és la qüestió, és el fet que sempre m'ha seduït de la *Fundació per la Pau*, la seva capacitat de cercar l'equilibri entre la investigació i la denúncia, entre la sensibilització i la pressió política. Saber nedar entre aquestes aigües ofereix una credibilitat difícilment assumible per altres vies. Si cal destacar algun espai a potenciar és la presència social. Cal ser, encara, més visibles per fer arribar aquest intens treball al no correligionaris. A aquells que no saben encara el que es perden.

Nat a Olesa de Montserrat el 1972. Pedagog i dissenyador. Actualment és director de l'estudi DIC Disseny i Comunicació i coordinador de projectes del MCEC - Fundació Pere Tarrés on exerceix de director de la revista *Estris*, dels portals www.engrup.cat i www.engrup.tv i és coordinador de la revista *Monitor Educador*. També és vocal de l'APPEC (Associació de Publicacions Periòdiques en Català). Des del 2005 és professor col·laborador d'Elisava – Universitat Pompeu Fabra. El 2008 crea Edicions Paper d'estrassa.

Jordi Pascual

Reptes per la pau

La pau, entenent-la com a solució dels conflictes armats, ja és un repte en si mateixa. Els interessos econòmics tenen una influència decisiva en un món capitalista com el nostre i això no ajuda gens. Les guerres, l'armament, generen grans beneficis econòmics per a aquells que decideixen els conflictes. Canviar aquest sistema seria una utopia si no fos que existeix una consciència col·lectiva encaminada a objectius que dignifiquen la condició humana. Des d'associacions com la vostra és possible fer-ho. Cal fer present d'una manera continuada el vostre missatge a la ciutadania, des dels més petits fins als òrgans de decisió governamental i a través dels mitjans de difusió massius.

La pau també té els seus soldats, tots aquells que lluiten per canviar les consciències. Són necessaris educadors a les escoles per fer arribar la informació de que està passant i donar eines d'acció per reforçar allò col·lectiu i social per davant dels interessos particulars.

Sobre la Fundació per la Pau

La tasca que està fent la Fundació per la Pau és un reflex de que aquesta consciència ciutadana existeix, de que aquest es el camí. Des d'altres àmbits, com l'educació a les escoles i els mitjans d'informació, s'hauria de complementar el que vosaltres feu.

I ara us proposo una idea agosarada. El missatge de la pau, per la seva transcendència, hauria d'arribar a tothom, com ho fan les prediccions meteorològiques o els resultats esportius. Entre tots els col·lectius i ONG que treballen per la pau, podríeu exigir disposar d'una quota d'emissió als informatius de televisió, abans de la informació esportiva i la meteorològica. Fent servir un guió semblant al d'aquestes informacions, es podrien donar els resultats dels conflictes armats, les pèrdues humanes i també els guanyadors, els passos endavant que es fan per mantenir la pau, etc.

Per altra banda es farien els pronòstics de com avancen les gestions pacificadores o s'informaria dels perills violents a una setmana vista. Crec que amb dos minuts d'emissió cada dia podria captar-se encara més l'atenció de la gent envers la importància de la pau. Aconseguir espònsors facilitaria l'emissió d'aquest espai.

Us felicito per la vostra feina i per la vostra convicció de que aquest món és millorable, doncs això demostra que hi ha la gent, com vosaltres, necessària per fer-ho.

Barcelona, 1955. Artista. Ha presentat el meu treball en diverses exposicions individuals i col·lectives. Ha col·laborat en l'elaboració d'exposicions de la Fundació per la Pau i Intermón Oxfam.

www.pascualmorant.com

Jordi Porta

Cultura de pau

Cal felicitar la tasca realitzada per la *Fundació per la Pau* en aquests vint-i-cinc anys d'existència. I apart de les actuacions i consecucions concretes que ha realitzat i aconseguit, a mi em suposa especialment una interpel·lació sobre allò que significa la cultura de la pau. Què és exactament això de la cultura de la pau en la societat contemporània?

Una llambregada sobre la història ens indica que la immensa majoria d'institucions polítiques reconegudes ara pel dret internacional s'han aconseguit mercès a una victòria militar. Hi ha excepcions, naturalment. La Unió Europea es constitueix justament per evitar que la violència sigui el factor de construcció institucional de cara al futur. Però cal reconèixer que el dret públic massa sovint ha vingut a legitimar situacions de fet que prèviament s'havien aconseguit per la força. Des de Catalunya en tenim una experiència prou concreta en els darrers tres-cents anys.

El nou paradigma de la societat contemporània hauria de ser el respecte a la democràcia com a base fonamental de la cultura de la pau. I la democràcia entesa com a sistema de valors que permeti millorar la forma que, en un moment determinat, té la democràcia com a forma d'organització concreta, probablement condicionada per un passat recent violent. Els valors democràtics de respecte, diàleg, participació, llibertat, justícia, expressió de la voluntat col·lectiva... haurien de ser la referència obligada de la convivència política i, per tant, de la cultura de la pau.

Hi ha un altre condicionant de la democràcia i, per tant, de la cultura de la pau. Em refereixo a la creació de l'opinió pública, base de funcionament democràtic. Avui tenim accés a molta informació, sovint manipulada pels que controlen els mitjans de comunicació. Cal fer un esforç per convertir, a través del discerniment i de la capacitat crítica, la informació en autèntic coneixement. I encara, per una cultura de la pau veritable, ens cal un altre pas. Com ja he comentat alguna altra vegada, hi ha savis que distingeixen entre coneixement i pensament. El coneixement s'aplica als fets. El pensament fa referència a les exigències morals de la convivència, al respecte a les llibertats, etc. Ens cal un esforç, en aquest sentit, per bastir realment una cultura de pau.

Va néixer a Barcelona el 1936. Es va llicenciar en filosofia l'any 1967 i posteriorment va ampliar estudis a Nanterre (França). Des de l'any 2002 és president d'Omnium Cultural. Entre els anys 1971 i el 2001 va ser director de la Fundació Jaume Bofill i del 2000 al 2009, va exercir el càrrec de Síndic de Greuges de la UAB. Ha publicat *Anys de referència* (Columna, 1997).

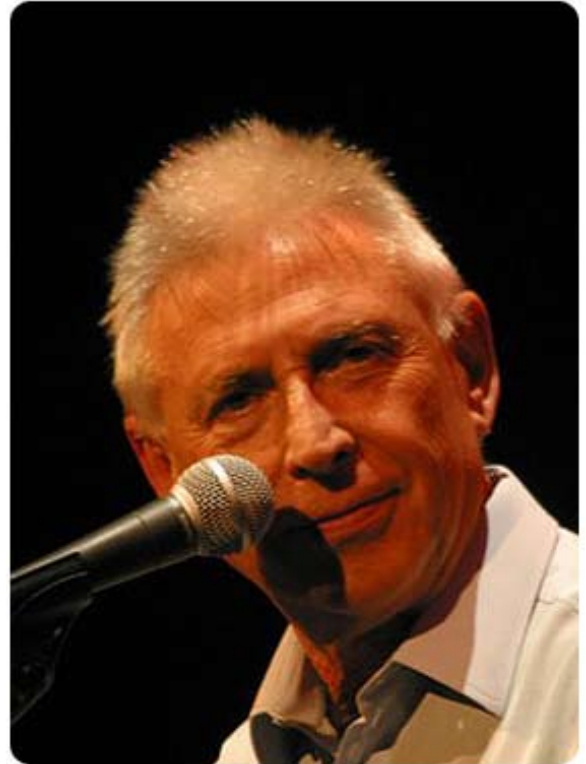
Raimon

Reptes per la pau

Són moltes les qüestions que caldria tenir en compte, abordar i treballar. Però hi ha dos temes que són imprescindibles i clars.

El principal repte a abordar és el tema de l'armament nuclear. Ja fa molts anys que al món disposem d'una immensa capacitat de destrucció total a causa de les armes nuclears acumulades. Abordar la prohibició total de les armes nuclears hauria de ser una prioritat, a hora d'ara, inajornable.

Per altra banda, la majoria de governs parlen de pau però no qüestionen les seves indústries militars. Unes indústries que, mentre van fent negoci (venent tot tipus d'armes) van escampant la mort arreu.

Xàtiva, 1940. Cantant, escriptor i poeta, conegut amb el nom artístic de Raimon.

Com a cantant ha musicat poemes propis, poemes de Salvador Espriu, i de clàssics valencians de la literatura catalana com ara Ausiàs March, Jordi de Sant Jordi, Joan Roís de Corella i Joan Timoneda. Compta amb una quarantena de discos editats. Ha publicat diverses obres de poesia i de narrativa i ha estat traduït al castellà, anglès, francès, italià i portuguès.

La seva trajectòria ha estat reconeguda, entre d'altres, amb el *Gran Prix Carco de l'Académie Française du Disc* (1967), la *Medalla de Oro al Mérito en las Bellas Artes* del Ministeri de Cultura d'Espanya (1995), la *Medalla d'Or de la Generalitat de Catalunya* (1997) i el *Premio de Honor de la Academia de Música Española* (2007).

És soci d'honor de l'Associació d'Escriptors en Llengua Catalana.

Lluís Reales

Reptes per la pau

Des d'una dimensió col·laborativa i coral, fer possible la pau té a veure amb treballar per la justícia, per l'equitat, per una veritable igualtat d'oportunitats, perquè tothom tingui les necessitats bàsiques cobertes. Crec que les crisis globals –ecològiques, socials, econòmiques– només es poden encarar si actuem i prenem decisions amb consciència d'allò que som: una única espècie. En qualsevol cas, els reptes arreu del món, els visibles i els invisibles, són infinits. Reptes en els països en desenvolupament però també a les anomenades societats benestants on l'exclusió i la pobresa perduren.

Pel que fa al treball individual, de cadascú, els reptes per fer possible la pau són immensos. Hem d'aprendre a viure i resoldre millor els conflictes, especialment els petits i quotidians. Acceptar el conflicte és un procés de transformació; la pau és un procés de canvi social, d'exploració vital que ha de transitar el conflicte. Em sembla que la pau no és un objectiu, és una actitud de maduresa, de sincronia amb el món i que té veure amb la tolerància, el respecte, l'entrega i el fer les coses amb el cor per davant (uff que difícil!). I això no es programa, ni s'aprèn racionalment: s'explora i s'esmola cada dia. Buscar la pau, dins i fora, és passar de consumir la vida a explorar pacientment la vida. Em sembla.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Em sembla que amb recursos minsos fa moltes coses i em costa dir què trobo a faltar. Les persones que estan cada dia al front del vaixell de la Fundació ho saben millor que ningú. Això no obstant, puc dir que m'agraden els tallers que fan amb els nens i nenes i també l'enfocament de les campanyes. M'agradaria que la *Fundació per la Pau* tingués més visibilitat social –no he dit mediàtica!– i que fes projectes amb més proximitat a la realitat de Barcelona, on hi ha moltes situacions de violència. I potser alguna reflexió i/o acció al voltant de la formació de formadors en la cultura de la pau.

Sóc periodista de formació i per vocació. Em volia dedicar a la política internacional però l'atzar em va portar a especialitzar-me en temes de ciència, salut i medi ambient. Després de una dècada al diari *La Vanguardia*, vaig aterrar al món de la televisió pública. Durant vuit anys vaig presentar el programa *Einstein a la platja* i des de el passat setembre dirigeixo el programa *Respira*. Sóc professor de la UAB i vocal de la Junta directiva de l'Ateneu Barcelonès.

Rosa Regàs

Reptes per la pau

Davant les manifestacions constants que la naturalesa humana és violenta a l'hora de resoldre de forma ràpida i expeditiva situacions difícils, hi ha un altra evidència de que també la naturalesa humana ens fa pacifistes per poc que mirem els resultats de la violència en la història de la humanitat i en afers tan minúsculs, comparats amb els universals, com són els familiars i personals, els polítics i domèstics.

Per això els reptes que cal afrontar per fer possible la pau comencen per desmentir la justificació de la violència segons la qual no és desitjable però és necessària. Un altre repte igualment fonamental és el de que es prenguin les mesures necessàries a tots els nivells per tal que la ciutadania sigui conscient de la profunda desgràcia que comporten les guerres i la violència com a forma de solucionar conflictes. És imprescindible que arribem tots a entendre la immoralitat d'una concepció violenta de les relacions entre persones, països o civilitzacions amb tot el que comporta d'abús de poder i de denigració dels més dèbils.

Una mirada atenta a la realitat nacional, internacional i històrica del món en que vivim, ens donarà la pauta de la lluita per la pau que no vol pas dir una actitud passiva sinó al contrari, cada cop més activa buscant la forma d'exigir diàleg, debat i consens.

Sota de tota violència no hi ha mai desig de solucionar problemes, sinó només el pitjor mal de tots els temps, la cobdícia. Cobdícia de poder, de riqueses, de reconeixement, però mai ni solidaritat, ni defensa de la justícia.

El treball de la *Fundació per la Pau* és, doncs, necessari perquè intenta posar en pràctica tots aquests elements indispensables perquè la lluita per la pau s'estengui i sigui l'esperança de més i més gent. Només quan siguem multitud, denunciarem amb eficàcia la cobdícia dels poderosos i dels que no ho són tant, i començarem a trobar el camí lliure per aconseguir un món en pau.

Va néixer a Barcelona l'any 1933 però de ben petita va viure a l'exili, a França. És llicenciada en filosofia i lletres per la Universitat de Barcelona. Va treballar a l'editorial Seix Barral entre el 1964 i el 1970, any en què va fundar l'editorial La Gaya Ciencia. Va ser l'editora de les revistes *Arquitectura Bis* i *Cuadernos de la Gaya Ciencia*. Del 1983 al 1994 va treballar com a traductora i editora per a les Nacions Unides en ciutats com Ginebra, Nova York, Washington, Nairobi i París. És autora de novel·les, relats, contes, articles i llibres de viatge. El 1994 va guanyar el Premi Nadal amb *Azul*, la seva segona novel·la. El 1999 el Premi Ciutat de Barcelona de Narrativa amb *Luna Lunera* i el 2001 el Premi Planeta amb *La Canción de Dorotea*.

Ignasi Riera

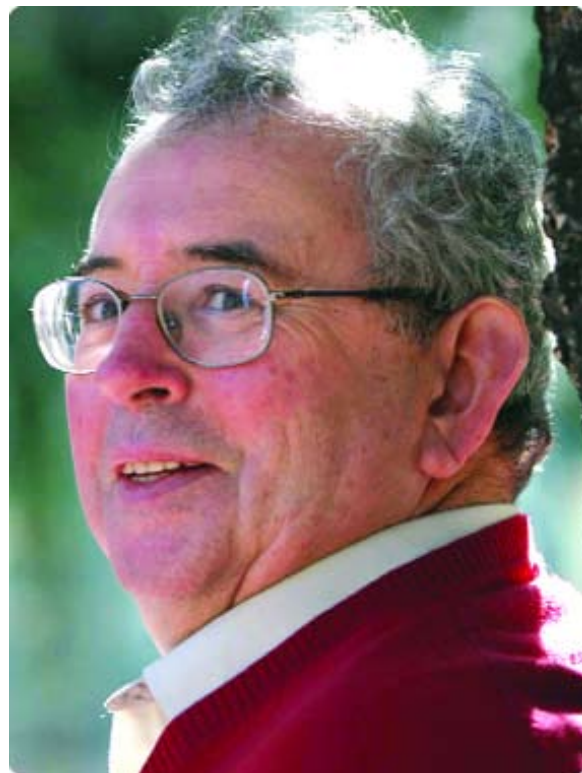
Reptes per la pau

Reptes? Caldrà, primer, desemmascarar els que juguen amb la paraula pau i els que es pensen que la pau els pot servir d'excusa per fer negocis bruts.

Els dictadors sempre han massacrat, empresonat, torturat persones innocents... en nom de la pau! Als anys 60, a casa nostra, veies arreu propaganda sobre els '25 años de paz' que Pere Quart, en un poema publicat pels exiliats catalans a França, definia com: 'una pau de femer i casa de cites, d'hospici i gran hotel'.

Els romans es van inventar una frase perversa: 'si vis pacem, para bellum'. Amb aquest: 'si vols la pau, prepara la guerra' estimulaven els traficants d'armes de tots els temps. El gran negoci de la fabricació i de la venda d'armes té, com a justificació, la 'necessitat' (¿?) de la guerra. Fa pocs dies, parlant de tot això, l'humorista Antonio Fraguas, 'Forges', suggeria un lema alternatiu: 'si vis pacem, para solidaritatem'.

La pau és germana siamesa de la justícia.

Sobre la *Fundació per la Pau*

La *Fundació per la Pau* és d'interès inqüestionable perquè ens ofereix arguments pedagògics, xifres i dades, sobre els conflictes bèl·lics. I, sobretot, sobre la torna de la guerra: espero que mantingui viva aquesta sensibilitat pels infants i per les dones, víctimes indirectes de la guerra.

D'aquesta Fundació n'admiro el sentit crític per detectar les mentides dels que amaguen les seqüeles de les guerres, els 'efectes col·laterals', la situació de les víctimes d'una guerra.

Oi que ens ajudareu a fer memòria dels episodis de guerra que tenim tendència a oblidar... i més si les guerres tenen lloc a l'Àfrica?

Va néixer a Barcelona el 1940. És escriptor, periodista, conferenciant i polític. Llicenciat en Filosofia i Lletres, en Teologia i en Filologia Romànica. L'any 1969 va anar a viure a Cornellà de Llobregat on va ser regidor de Cultura pel PSUC i per IC-EV. Va ser diversos anys diputat al Parlament de Catalunya i des del 2003 viu a Madrid. Com a escriptor ha cultivat diversos gèneres literaris i ha publicat més de cinquanta llibres entre novel·les, obres de narrativa breu, assaig i retrats biogràfics, entre d'altres. Ha guanyat diversos premis literaris i ha traduït al català les obres del pedagog Celestin Freinet. Col·labora habitualment en diversos mitjans de comunicació.

Joan Roura

Justícia

Justícia, que és no dir res i dir-ho tot.

Però no pot haver-hi pau sense justícia. Un mínim de justícia. O com a mínim que la gent es cregui que són tractats amb una certa justícia.

Mirem-nos a nosaltres mateixos. Per què consentim que uns milers d'especuladors hagin provocat desenes de milions de pèrdues de llocs de treball, sense protestes? Simple: perquè ens creiem les regles del joc. Perquè tenim el convenciment, o almenys la sensació que serem tractats amb un mínim de justícia.

Ara bé; això serveix per les societats que no estan sotmeses al colonialisme econòmic, cultural, militar. Que no són només les occidentals. Però no serveix per la gent obligada a patir el que en podríem dir el "joc estratègic", la competició per controlar les fonts energètiques. I això inclou el domini del món àrabo-musulmà.

Una reflexió: el dia, l'any, que deixin de tenir importància els combustibles fòssils, jueus i palestins es podran entendre; i en desllorigar-se aquest conflicte, que és l'epicentre del desentendre entre dues cultures, és possible que s'alliberin les forces de progrés. No hi haurà justificació per la dominació, la subvenció de dictadures i les societats del gran Orient Mitjà podran respirar per elles mateixes. Les dictadures es nodreixen de l'ajut occidental o de la confrontació amb occident. Les societats civils no tenen cap oportunitat. Des de Rabat fins a Teheran.

La cultura de pau requereix acceptar l'altre. Deixar que evolucioni segons els seus paràmetres. Finalment deixar de tractar-lo com un altre perquè les aspiracions de la gent tendeixen a ser universals: viure millor i tan feliços com podem. Així de senzill.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Des de la *Fundació per la Pau* es pot treballar en aquest sentit, com des d'altres molts àmbits a Catalunya, a Occident. Però primer s'ha d'entendre que cal parlar amb tothom. No només amb els activistes que cobren per pensar i dir el que volem sentir.

La pau –ho va dir Rabin– no es fa amb els amics. Es fa amb els "enemics".

Periodista. És sots-cap de la Secció Internacional de TV3. Dedicat a seguir els esdeveniments de l'Orient Mitjà des de 1982. Autor de *El Complot dels Intransigents*, Ed. La Magrana, Barcelona, 1999.

Ferran Sales

Millorar la democràcia per garantir la pau

El substrat polític sobre el que es fonamenta la pau en el món és la democràcia. És impensable la pau, la vertadera pau, en els règims o entre els règims no democràtics. Aquest és el gran repte del món avui, aconseguir prèviament estructures democràtiques que garanteixin la construcció d'una pau estable i justa.

Si acceptem aquests plantejaments com a punt de partida, arribarem fàcilment a la conclusió que quanta més qualitat democràtica existeixi al món, la pau serà més ferma i duradora. Però la història ens està demostrant que l'arquitectura democràtica dels Estats, inclosos aquells amb un llarg recorregut, és imperfecta i que ha de ser repensada i modernitzada. No n'hi ha prou amb establir l'hegemonia de les majories i el respecte de les minories, votar cada quatre anys o establir sistemes de control parlamentari.

S'ha de reconstruir la democràcia en base a plantejaments més innovadors i imaginatius. S'ha de promoure l'estudi i el debat dels mètodes alternatius de votació i elecció, que permetin obtenir resultats més justos, que reflecteixin d'una manera més fidedigna la composició de la societat i que impedeixin que els resultats de les votacions puguin acabar constituint un xec en blanc en mans dels governants. S'han de buscar també instruments més elaborats de control democràtics.

Alguns estats com Irlanda i Austràlia han començat ja a utilitzar noves fórmules d'eleccions democràtiques; les votacions preferencials i els referèndums sobre política local. La filosofia general és que els votants no només escullen un candidat, sinó que a més se'ls dona la possibilitat de raonar la seva elecció i se'ls permet establir una llista de preferents.

Sobre la *Fundació per la Pau*

La missió dels moviments pacifistes, a part de la divulgació de la pau, hauria de ser la d'obrir un debat de renovació democràtica al carrer, però també en les universitats i en les estructures dels mateixos partits polítics. Fer avançar amb rapidesa el debat democràtic suposa garantir a continuació una millor qualitat de la pau.

La *Fundació per la Pau*, com tantes altres institucions pacifistes a Catalunya, ha portat la cultura i les campanyes de la pau durant 25 anys al carrer però el repte al que ara s'enfronta és impulsar una pau més justa i de més qualitat, per a la qual cal millorar la democràcia.

Periodista i escriptor des de fa més de 40 anys. Treballa des d'en fa 20 en el diari El País. Des de 1990 al 2005 va ser corresponent per al mateix diari primer al Magrib, amb residència a Alger i al Marroc, després a l'Orient Mitjà, basat a Jerusalem. Duu a terme tasques docents a la Facultat de Periodisme de la Universitat Autònoma de Barcelona. És autor del llibre *Mohamed VI, el príncep que no quería ser rey* i del llibre col·lectiu *No a la Guerra*. Col·labora habitualment amb organitzacions de defensa dels Drets Humans.

Neus Sotomayor

Reptes per la pau

Crec que el repte que ens hem de plantejar per a la construcció de la pau en el segle XXI, és la creació de les condicions per a què la pau sigui possible.

Aquestes condicions per la pau, cada cop més, han de formar part d'un procés global. La pau al món no serà possible si la vida de les persones es desenvolupa en condicions que atempten contra la seva dignitat.

Per això creiem que no hi haurà condicions per a la pau si no som capaços de lluitar contra la pobresa, les desigualtats i la manca d'oportunitats de la major part de la població del planeta, mantenint despeses en armament molt superiors a les despeses per eradicar la fam.

Tampoc hi haurà condicions per a la pau sense educació per a la pau i el desenvolupament, educació no centrada únicament en les etapes d'aprenentatge escolar, sinó al llarg de la vida, fent possible campanyes de sensibilització i informació crítica.

Tampoc hi haurà condicions per a la pau si pretenem resoldre els conflictes per la via de les armes en contra de la via del diàleg i la diplomàcia internacional, així la noviolència i la resolució pacífica dels conflictes passa per la reforma de les institucions internacionals.

Podríem seguir amb una llarga llista: el respecte als drets humans, la democratització i reforma del sistema financer, l'abolició dels paradisos fiscals, la conservació del medi ambient, etc. Per això el repte de les entitats que treballen per la pau ha de ser el treball en xarxa per fer possible la combinació de l'educació i les campanyes de denúncia i sensibilització amb els lobbys polítics, amb la confiança de que els éssers humans tenim la capacitat per a fer les paus.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Crec que la *Fundació per la Pau* ha tingut un paper molt important en les campanyes a nivell internacional per al desarmament i que ha tingut la capacitat de fer-ne ressò, contribuint així a la conscienciació de la societat.

La *Fundació* també ha tingut i té un paper important com a catalitzador del moviment per la pau, amb la seva presència i capacitat de crear sinergies entre les diferents entitats i, molt especialment mantenint viva la federació d'ONG per la pau, en moments més difícils que els actuals.

Un tercer aspecte en el qual la *Fundació per la Pau* ha tingut un paper important és a nivell institucional, amb un paper protagonista en l'aprovació de la Llei Catalana de Foment de la Pau, la creació del Consell Català de Foment de la Pau i més recentment de l'Institut Català Internacional per la Pau; contribuint de manera decisiva a dotar-nos d'institucions que responen al compromís de la societat catalana en el treball per a la construcció de la pau.

Des del 2009 és la presidenta de la Federació Catalana d'ONG per la Pau, des d'on treballa perquè la federació sigui un espai i una eina útil per al treball de les entitats. També és la Directora de la Universitat Internacional de la Pau de Sant Cugat del Vallès.

Josep-Maria Terricabres

El cultiu de la pau

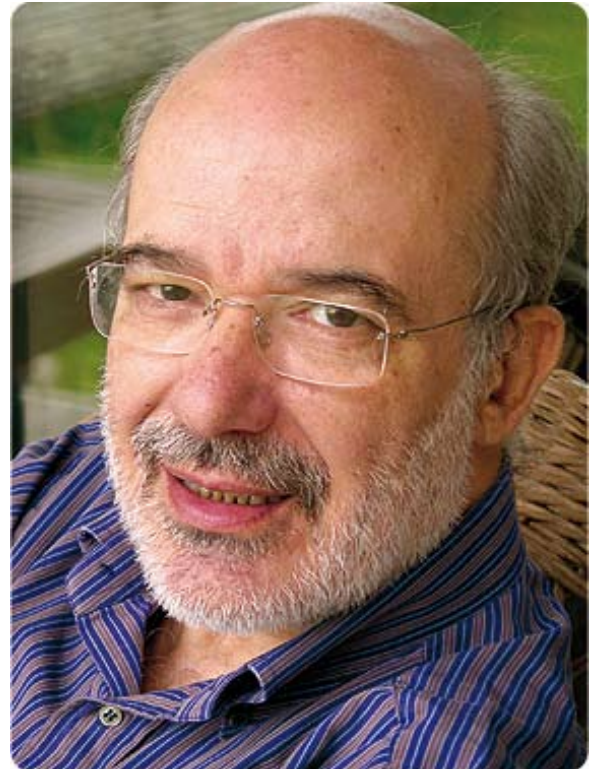
Ja ho sé que la pau pot ser un sentiment, un ideal, un objectiu, un projecte, i moltes coses més. En tot cas, és molt important que també sigui una realitat tangible, encara que no sigui mai definitiva, perquè em sembla que els instints humans –si podem parlar així– és més fàcil que portin a la confrontació i a la guerra que no pas a la pau. Aquesta no és el resultat espontani de les nostres accions i interessos, sinó que s'obté, de vegades, després de molts esforços, de molt cultiu, de molta cultura de pau.

De fet, què és la pau? No vull pas donar-ne una definició, que em semblaria inútil i precària. Només voldria donar una idea personal de la pau. Des del meu punt de vista, la pau és l'establiment de relacions humanes de llibertat, justícia i respecte, fins i tot de cadascú amb si mateix. «Estar en pau» amb si mateix és tan important com estar-ho amb els altres. De fet, les dues coses acostumen a anar juntes. I aquest estar en pau no cal que sigui mel·liflu i ensucrat. Només es pot estar en pau si es reconeixen els conflictes, si s'assumeixen les tensions i si, tant com sigui possible, s'intervé per fer-ho tot plegat més humà, més digne, més vivificant.

Al capdavall, el que hem de buscar no és la pau o la justícia, sinó la vida impulsada per la pau i la justícia. I la vida és feta d'una gran diversitat d'interessos i tensions que han de ser coordinats i canalitzats –això és la pau–, però que no poden ser simplement ignorats, eliminats o sotmesos. En aquest sentit, la pau és un cultiu intens i difícil. No és quelcom que es pugui posar en circulació només amb bona voluntat, com si fos una realitat pròpia, autònoma, sinó que ha de ser impulsada a través de les altres realitats existents, sovint dures, complexes, que, si se saben tractar, poden arribar a resultar riques i fructíferes, però que si no s'aborden correctament poden ser destructives i inhumanes.

El repte fonamental de la pau és, doncs, el cultiu d'una vida més humana per a tots. Això implica, és clar, que els humans han d'arribar a acceptar, en primer lloc, que estan paradoxalment units per una gran pluralitat d'interessos i de passions sovint divergents. En segon lloc, han de posar en pràctica tots aquells recursos i estratègies que els permetin viure dignament i que fins i tot ho permetin als que són les seves antípodes, als seus contraris i enemics. Només així es poden preservar els caràcters distintius, propis de cada persona i grup, que no han de ser eliminats ni en els uns ni en els altres.

I ja es veu que amb això no em refereixo només als grans conflictes internacionals, sinó també a conflictes domèstics, quotidians, fins i tot als conflictes que cadascú ha de lliurar en la intimitat de si mateix. Certament, el cultiu de la pau ho abraça tot.

Membre de l'Institut d'Estudis Catalans, és catedràtic de filosofia i director de la Càtedra Ferrater Mora de la Universitat de Girona. És membre dels GRAMC (Grups de Recerca i Actuació amb Minories Culturals i Treballadors Estrangers) des del 1990, i també de la Junta de l'Institut Català Internacional per la Pau des del 2008.

Carles Torner

Reptes per la pau

Un dels grans reptes és aconseguir que els qui donen veu a les víctimes de les guerres i en fan una anàlisi lúcida i compromesa amb la pau puguin seguir escrivint. Recordant Ramon Llull, vaig dedicar aquest poema a Anna Politkòvskaia arran del seu assassinat:

Perla

- Si tu escrius la veritat,
deien a l'amiga un dia,
viuràs amb pena i turment,
moriràs amb ignomínia.

-De tal manera ho entenc,
així ella responia,
que si opto per callar
o per escampar mentides,
seré servida per tots,
escriuré sense cap brida
i em lloarà l'enemic
de l'Estimat de ma vida.

Sobre la *Fundació per la Pau*

Tinc un record viu de la feina feta en solidaritat amb les víctimes de l'anomenada neteja ètnica a Bòsnia i Herzegovina. Aquest poema va ser escrit en aquells anys:

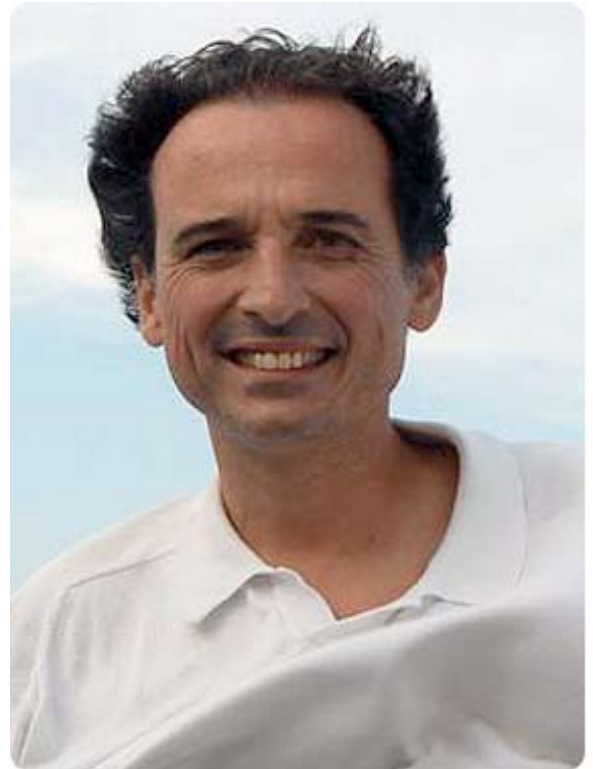
Anunci d'una casa on ningú no vol viure

L'han saquejada tants de cops
i gent amb tantes cares
que no hi fa res saber
qui és l'autor dels crims:
podríem ser nosaltres.

Ara només el sol saqueja unes paraules
sense frontisses ni llindars
i enfonsa portes sense pany.

A dins hi viuen dones
plenes de veus que han emmudit
i no saben com estimar-les:
reguen les pedres,
cusen regals per als absents
i t'ofereixen signes,
cendres, pluja del cel.

Llegeix-me: sóc l'anunci d'una casa
on ningú no vol viure.
No tens amb què comprar-la: benvingut.

És poeta i escriptor. Actualment és director de l'àrea de Literatura i Pensament de l'Institut Ramon Llull. Ha recollit les seves experiències en diverses campanyes per la llibertat d'expressió i la pau als llibres de poemes *Viure després* i *La núvia d'Europa* i al recull de cartes *L'arca de Babel*. També ha publicat *Shoah. Una pedagogia de la memòria*.

Francesc Torralba

Els reptes de la pau

Al meu entendre hi ha tres reptes essencials a l'hora de fer possible la pau al món o, si més no, de contribuir a pacificar el planeta. En primer lloc, el treball per la justícia social, per superar l'immens abisme que hi ha entre els països del Nord i els països del Sud. Mentre hi hagi els índexs d'injustícia social que hi ha en l'hora present en el planeta, la inestabilitat i la tensió seran permanents. Todorov, en el seu darrer llibre, *La por dels bàrbars*, distingeix dos tipus de països: els països de la por i els del ressentiment. Els primers tenen por del terrorisme transnacional, mentre que els segons estan ressentits contra els primers per causa del colonialisme i l'explotació. Segon: cal potenciar mecanismes de diàleg entre les grans religions del món, a l'estil que preconitza Hans Küng i en particular el Parlament Mundial de les religions, així com les trobades interreligioses i ecumèniques que varen començar a Assís sota el pontificat de Joan Pau II fa més de vint anys. Com diu Hans Küng, no hi haurà pau en el món, mentre no hi hagi pau entre les religions. Tercer: cal potenciar formes de reconciliació i perdó per les ferides que varen tenir lloc en el passat. No es pot construir el futur sense curar la memòria. Paul Ricoeur ha insistit molt en aquest punt en la seva obra *La memòria, la història, l'oblit*. La gestió de la memòria històrica no és irrellevant en la construcció de la pau, sinó bàsica i fonamental. Això significa, fer record de les víctimes, dignificar-les, donar a conèixer el seu testimoni i explicar amb la màxima neutralitat el passat, però, a la vegada, potenciar mecanismes de reconciliació i de perdó, començant per les institucions i rescabulant, en la mesura del possible, els mals causats. No podem intoxicar les generacions futures amb els conflictes del passat.

Sobre la Fundació per la Pau

Destaco molt positivament la feina de la *Fundació per la Pau* i, especialment, la seva presència activa, lliure i crítica en la societat. També valoro molt favorablement l'educació en cultura de pau que porta a terme i els actes i reivindicacions que defensa així com la seva presència en els mitjans de comunicació. Crec que es podria intensificar la relació amb el món universitari i la creació de discurs sobre la pau en interacció amb altres organitzacions de la societat civil, tant de l'àmbit geogràfic, com d'altres àmbits més llunyans, que permeti cimentar un discurs sòlid des del punt de vista intel·lectual, amb consistència epistemològica que permeti oposar-se a doctrines bel·ligerants que consideren el pacifisme com una utopia sense fonament, com un bell somni romàntic.

Nascut a Barcelona el 1967. És doctor en filosofia i en teologia. Actualment és professor de la Universitat Ramon Llull de Barcelona i imparteix cursos i seminaris en moltes altres universitats d'Espanya i Sud Amèrica. També és director de la Càtedra Ethos d'ètica aplicada de la Universitat Ramon Llull. És autor d'una cinquantena de llibres de filosofia sobre temes molt variats i habitualment publica articles en revistes especialitzades i col·labora en diversos mitjans de comunicació. És casat i pare de cinc fills.

Una publicació de:

Fundació per la Pau

Edició: Lourdes Vergés

Disseny: Toni Viader

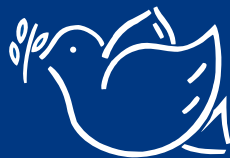
Amb el suport de:

Febrer de 2010

La *Fundació per la Pau* és una ONG nascuda el 1983 que treballa per un món en pau. A través d'una opinió pública cada cop més informada i activa, impulsa tots aquells canvis culturals i estructurals que han de fer possible l'eradicació de la violència com a forma de relació entre les persones i els pobles.

Fundació per la Pau

c/ Casp, 31, 2n 1a A - 08010 Barcelona
Telèfon: 93 302 51 29 Fax: 93 301 75 62
info@fundacioperlapau.org
www.fundacioperlapau.org